

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 30 listopada 2023 r.
(OR. en)

16149/23

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2023/0438(COD)

COPEN 423
DROIPEN 172
MIGR 433
COSI 240
JAI 1587
CODEC 2359

WNIOSEK

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	28 listopada 2023 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2023) 755 final
Dotyczy:	Wniosek - DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie ustanowienia norm minimalnych dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim oraz zastępująca dyrektywę Rady 2002/90/WE i decyzję ramową Rady 2002/946/WSiSW

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2023) 755 final.

Załącznik: COM(2023) 755 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 28.11.2023 r.
COM(2023) 755 final

2023/0439 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie ustanowienia norm minimalnych dotyczących zapobiegania
i przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej
terytorium i pobytu na nim oraz zastępująca dyrektywę Rady 2002/90/WE i decyzję
ramową Rady 2002/946/WSiSW**

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

Przemyt migrantów jest działalnością przestępczą charakteryzującą się brakiem szacunku dla życia i godności ludzkiej w pogoni za zyskiem, naruszaniem praw podstawowych, a także utrudnianiem osiągnięcia celów UE w zakresie zarządzania migracjami.

Zwalczanie przemytu migrantów i zapobieganie mu jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej i ma kluczowe znaczenie w kontekście kompleksowego rozwiązania problemu migracji nieuregulowanej. Aby za wszelką cenę zmaksymalizować swoje zyski, siatki przestępcze wykorzystują desperację ludzi i ułatwiają migrację nieuregulowaną szlakami lądowymi, morskimi i powietrznymi, narażając przy tym życie migrantów.

W swoim orędziu o stanie Unii z dnia 13 września 2023 r. przewodnicząca Ursula von der Leyen wezwała do wzmocnienia wszystkich narzędzi, którymi dysponuje UE, aby skutecznie przeciwdziałać przemytowi migrantów, przez aktualizację obecnych, ponad 20-letnich ram legislacyjnych. Wezwała również do wzmocnienia zarządzania w zakresie przemytu migrantów i zwiększenia roli agencji UE, w szczególności Europolu. Przewodnicząca podkreśliła również potrzebę współpracy z partnerami w celu sprostania temu globalnemu wyzwaniu i dlatego Komisja organizuje międzynarodową konferencję, na której tworzy się światowy sojusz obejmujący wezwanie do działania na rzecz zwalczania przemytu migrantów.

Skala przemytu migrantów do UE i wewnątrz UE jeszcze nigdy nie była tak wielka, a do coraz większego popytu przyczyniają się nowe i coraz dotkliwsze kryzysy, w szczególności recesje gospodarcze, kryzysy środowiskowe spowodowane zmianą klimatu, a także konflikty i presja demograficzna w wielu państwach trzecich. Przemyt migrantów prowadzi do wzrostu liczby osób o nieuregulowanym statusie przybywających do UE: w 2022 r. na granicach zewnętrznych UE wykryto około 331 000 przypadków nieuregulowanego wjazdu, co stanowi najwyższy poziom od 2016 r. oraz wzrost o 66 % w porównaniu z poprzednim rokiem¹. W 2023 r. do końca września wykryto około 281 000 przypadków nieuregulowanego przekroczenia granicy na granicach zewnętrznych UE, co stanowi wzrost o 18 % w porównaniu z tym samym okresem w 2022 r. Zbiega się to ze wzrostem działalności przemytniczej, o którym świadczą nowe rekordowe dane – w 2022 r. państwa członkowskie zgłosiły do Fronteksu ponad 15 000 przemytników migrantów². Biorąc pod uwagę wzrost liczby osób o nieuregulowanym statusie przybywających w 2023 r. oraz różne światowe kryzysy trwające w wielu krajach pochodzenia i tranzytu, można spodziewać się stale wysokiego i potencjalnie wyższego poziomu przepływów migracyjnych do Europy³ i powiązanej przemytniczej działalności przestępczej.

Szacuje się, że ponad 90 % migrantów o nieuregulowanym statusie, którzy docierają do UE, korzysta z usług przemytników⁴, którzy przeważnie działają w ramach grup przestępczych. Co więcej, siatki przemytnicze czerpią z działalności przestępczej znaczące zyski szacowane na 4,7–6 mld EUR rocznie w skali światowej⁵. Zdecydowana i stanowcza reakcja na działania

¹ Analizy ryzyka Fronteksu na lata 2023/2024.

² Analizy ryzyka Fronteksu na lata 2023/2024.

³ Analiza ryzyka Fronteksu na lata 2023/2024.

⁴ Szacunki Europolu.

⁵ Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości, „Global study on smuggling of migrants” [Globalne badanie na temat przemytu migrantów], 2018.

przemytników ma zatem zasadnicze znaczenie w kontekście ograniczenia migracji nieuregulowanej. Szacuje się, że od 2014 r. działalność bezwzględnych przemytników migrantów, zwłaszcza na morzu, doprowadziła do śmierci ogromnej liczby osób wynoszącej ponad 28 000 osób⁶.

Okolo połowa siatek zajmujących się przemytem migrantów jest również zaangażowana w inne przestępstwa, takie jak handel ludźmi, przemyt narkotyków i broni palnej, a jednocześnie ułatwia niedozwolone przemieszczanie się w obrębie UE. Organy ścigania i organy sądowe stoją w obliczu wielu stale zmieniających się wyzwań: szybko zmieniane i dostosowywane sposoby działania przemytników; częstsze stosowanie gróźb i przemocy wobec migrantów oraz organów ścigania⁷; trudności z lokalizacją i aresztowaniem przemytników, którzy ukrywają się w krajach nienależących do UE; korzystanie z wielu różnych środków transportu, w tym nienadających się do żeglugi, trudniej wykrywalnych jednostek pływających (takich jak łodzie rybackie i prowizoryczne metalowe łodzie), pojazdów drogowych, w których migrantów ukrywa się bez zapewnienia im bezpieczeństwa, a także lotów komercyjnych i czarterowych coraz częściej wykorzystywanych do sprowadzania migrantów do krajów położonych blisko UE lub graniczących z UE, z których migranci próbują w sposób nieuregulowany przedostać się do UE⁸; wykorzystywanie narzędzi cyfrowych na wszystkich etapach procesu, w tym internetowych reklam usług, szlaków i cen przemytniczych, a także do celów fałszowania dokumentów; korzystanie z kryptowalut, pieniądza cyfrowego lub innych nieoficjalnych form płatności (np. *hawala*)⁹.

Zwalczanie przemytu migrantów odgrywa podstawową w odniesieniu do rozbijania zorganizowanych grup przestępczych, których działalność może naruszać prawa człowieka i prowadzić do ofiar w ludziach, oraz przeciwdziałania wzrostowi migracji nieuregulowanej do UE. Kompleksowe i zrównoważone podejście do migracji wymaga połączenia solidnych i skutecznych działań stanowiących uzupełnienie wzajemnie korzystnych partnerstw z krajami pochodzenia i tranzytu, ukierunkowanych na wyeliminowanie pierwotnych przyczyn migracji, w szczególności migracji nieuregulowanej, a jednocześnie zwalczających przestępczość zorganizowaną, w tym przemyt migrantów i handel ludźmi. W nowym pakiecie o migracji i azylu¹⁰ zapobieganie i przeciwdziałanie przemytowi migrantów stało się jednym z głównych elementów kompleksowego podejścia do migracji.

Należy unowocześnić i wzmocnić obowiązujące obecnie unijne ramy prawne i operacyjne dotyczące przemytu migrantów, aby udoskonalić narzędzia, którymi dysponuje Unia Europejska, w celu zapobiegania temu stale zmieniającemu się przestępstwu i reagowania na nie, w tym w kontekście zobowiązań prawnych Unii i jej państw członkowskich wynikających z prawa międzynarodowego na podstawie protokołu Narodów Zjednoczonych przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną.

Niniejszy wniosek dotyczący dyrektywy stanowi część zestawu środków, które służą realizacji wezwania przewodniczącej Ursuli von der Leyen oraz mają na celu modernizację i wzmocnienie obowiązujących obecnie ram prawnych oraz wprowadzenie unijnych przepisów, które są adekwatne do potrzeb. Niniejszy wniosek ma doprowadzić do aktualizacji

⁶ Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji, „Missing migrants project” [Projekt na rzecz zaginionych migrantów] dostępny pod adresem: <https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean>.

⁷ Europol, „Criminal Networks in Migrant Smuggling” [Siatki przestępcze zajmujące się przemytem migrantów], Europol Spotlight, 2023.

⁸ Analizy ryzyka Fronteksu na lata 2023/2024.

⁹ Europol (2023), „Criminal Networks in Migrant Smuggling” [Siatki przestępcze zajmujące się przemytem migrantów], Europol Spotlight.

¹⁰ COM(2020) 609 final.

i unowocześnienia obowiązujących obecnie przepisów prawa karnego UE zawartych w „pakiecie środków dotyczących pośredników”, na który składa się dyrektywa 2002/90/WE ustanawiająca wspólną definicję przestępstwa ułatwiania nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu¹¹ oraz decyzja ramowa 2002/946/WSiSW w sprawie wzmocnienia systemu karnego w celu zapobiegania ułatwianiu nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu¹².

Niniejszemu wnioskowi towarzyszy wniosek Komisji dotyczący rozporządzenia¹³, którego celem jest poprawa współpracy policji, a także poszerzenia uprawnień Europolu w obszarze przemytu migrantów i handlu ludźmi, w szczególności w drodze skodyfikowania ustanowienia Europejskiego Centrum Zwalczania Przemytu Migrantów w ramach Europolu oraz wzmocnienie jego powiązanych uprawnień. We wniosku przewidziano rozszerzenie strategicznych i operacyjnych zadań Europolu w zakresie zwalczania przemytu migrantów w celu kierowania działaniami centrum i wspierania ich oraz określania i wdrażania priorytetów i działań operacyjnych. Ustanawia się w nim ramy zarządzania obejmujące podmioty państw członkowskich odpowiedzialne za przemyt migrantów, Komisję i inne agencje UE. Ma on na celu wzmocnienie współpracy międzyagencyjnej z Fronteksem i Eurojustem oraz współpracy między Europolem a państwami trzecimi.

Pakiet ten jest przedstawiany w dniu międzynarodowej konferencji inaugurującej „światowy sojusz na rzecz przeciwdziałania przemytowi migrantów”. W wyniku tej konferencji Komisja tworzy ramy ścisłej współpracy politycznej z partnerami międzynarodowymi, aby razem przeciwdziałać przemytowi migrantów na świecie.

Te trzy inicjatywy stanowią uzupełnienie istniejących inicjatyw w obszarze przeciwdziałania przemytowi migrantów i mają na celu wykonanie odnowionego unijnego planu działania na rzecz zwalczania przemytu migrantów na lata (2021–2025)¹⁴ przez unowocześnienie obowiązujących obecnie ram prawnych UE w celu karania przemytników migrantów działających na szlakach migracyjnych oraz przez ustanowienie na nadchodzące lata odnowionych prawnych, operacyjnych i międzynarodowych ram współpracy w zakresie zwalczania przemytu migrantów.

Wspólnym celem tych wniosków jest modernizacja ram prawnych w celu zwalczania przemytu migrantów, zapewnienia narzędzi prawnych i operacyjnych niezbędnych do reagowania na nowe sposoby działania przemytników, jak określono w programie prac Komisji na 2024 r. ogłoszonym w dniu 17 października 2023 r.

Cele wniosku

Obecne ramy prawne UE dotyczące ułatwiania niedozwolonego wjazdu do UE, tranzytu przez jej terytorium i pobytu w niej przyjęto w 2002 r. na podstawie przepisów poprzedzających Traktat z Lizbony. Ogólnym celem niniejszego wniosku dotyczącego dyrektywy jest zapewnienie nowoczesnego instrumentu prawa karnego UE gwarantującego jasną definicję przestępstwa, jakim jest ułatwianie niedozwolonego wjazdu do UE, tranzytu przez jej terytorium i pobytu w niej, oraz skuteczne karanie za jego popełnienie, zgodnie z art. 83 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i protokołem Narodów Zjednoczonych przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną.

Niniejszy wniosek dotyczący dyrektywy służy realizacji następujących celów szczegółowych:

¹¹ Dz.U. L 328 z 5.12.2002, s. 17.

¹² Dz.U. L 328 z 5.12.2002, s. 1.

¹³ COM(2023) 754 final.

¹⁴ COM(2021) 591 final.

- *zapewnienie skutecznych postępowań przygotowawczych oraz skutecznego ścigania przestępstw w sprawach dotyczących zorganizowanych siatek przestępczych odpowiedzialnych za przemyt migrantów, a także skutecznego karania takich siatek.*

Przeprowadzona przez REFIT w 2017 r. ocena obecnego pakietu środków dotyczących pośredników, a następnie monitorowanie jego wdrażania, wskazywały na wyzwania związane z szeroką definicją tego, co stanowi przestępstwo polegające na ułatwianiu niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu. Podkreślono w niej w szczególności fakt, że pakiet ten nie był skuteczny pod względem zagwarantowania jasności i pewności prawa w odniesieniu do rozróżnienia między ułatwianiem migracji nieuregulowanej a pomocą humanitarną ze względu na szeroką definicję przestępstwa i brak wyłączeń. Niniejszy wniosek wyjaśnia kwestię, które przestępstwa należy kryminalizować. Obejmują one ułatwianie w zamian za uzyskanie korzyści finansowej lub materialnej bądź obietnicę takiej korzyści; ułatwianie, które z dużym prawdopodobieństwem może doprowadzić do wyrządzenia poważnej krzywdy danej osobie, nawet jeżeli nie wiąże się z korzyściami finansowymi ani materialnymi oraz przypadki publicznego podżegania obywateli państw trzecich, na przykład za pośrednictwem internetu, do nieuregulowanego wjazdu do Unii Europejskiej, tranzytu przez jej terytorium lub pobytu na tym terytorium. We wniosku wyjaśniono również, że celem dyrektywy nie jest karanie obywateli państw trzecich za to, iż byli ofiarami przemytu, ani kryminalizacja pomocy udzielanej członkom rodziny, ani też pomocy humanitarnej czy wsparcia na rzecz zaspokajania podstawowych potrzeb ludzkich udzielanych obywatelom państw trzecich zgodnie ze zobowiązaniami prawnymi.

Co więcej, doprecyzowana definicja przewiduje również, że przestępstwo ułatwiania może mieć miejsce na terytorium każdego państwa członkowskiego, co ułatwia współpracę sądową między państwami członkowskimi.

- *Bardziej zharmonizowane kary uwzględniające wagę popełnionego przestępstwa*

Od czasu przyjęcia pakietu środków dotyczących pośredników w 2002 r. siatki przestępcze zaangażowane w przemyt migrantów coraz częściej uciekają się do przemocy wobec migrantów i organów ścigania, co stanowi zagrożenie życia. We wniosku wprowadzono definicję przestępstw kwalifikowanych (np. przestępstwo popełnione w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, wyrządzające poważną krzywdę lub zagrażające życiu lub zdrowiu, powodujące śmierć), w odniesieniu do których przewiduje się odpowiedni wyższy wymiar sankcji karnych. Minimalny wymiar maksymalnych kar w proponowanej dyrektywie jest wyższy niż wymiar przewidziany w obecnym pakiecie środków dotyczących pośredników (który zakładał karę pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej ośmiu lat) i został określony z uwzględnieniem ogólnego systemu kar wprowadzonego instrumentami prawa karnego UE. Główne przestępstwo ułatwiania podlegałoby karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej trzech lat, natomiast przestępstwa kwalifikowane (np. przestępczość zorganizowana, stosowanie poważnej przemocy) co najmniej 10 lat, a najpoważniejsze przestępstwa (które spowodowały śmierć) – 15 lat.

- *Rozszerzenie zasięgu jurysdykcji*

Osoby organizujące i prowadzące działalność polegającą na przemycie migrantów często przebywają poza UE, a zatem znajdują się poza zasięgiem jurysdykcji państw członkowskich. Aby zwiększyć możliwości nakładania sankcji na cele o dużym znaczeniu, które organizują działalność przemytniczą, oraz aby uniknąć sytuacji, w której żadne państwo nie jest w stanie sprawować jurysdykcji w odniesieniu do poważnych i tragicznych przypadków przemytu, na przykład na wodach międzynarodowych, proponowana dyrektywa rozszerza jurysdykcję państw członkowskich na przypadki, w których ułatwianie niedozwolonego wjazdu do UE

kończy się niepowodzeniem i obywatele państw trzecich tracą życie: ma na przykład miejsce, gdy łódzie nienadające się do żeglugi morskiej toną na wodach międzynarodowych, a zatem przed dotarciem na wody terytorialne państwa członkowskiego lub państwa trzeciego. Proponowana dyrektywa rozszerza również jurysdykcję na przestępstwa popełnione na pokładzie statków lub statków powietrznych zarejestrowanych w danym państwie członkowskim lub pływających pod jego banderą oraz na przestępstwa, których dopuściły się osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą, ale niekoniecznie mające siedzibę w UE.

- *Wzmocnienie zasobów państw członkowskich w celu zwalczania przemytu migrantów i zapobiegania mu*

W celu zapewnienia, aby państwa członkowskie skutecznie przeciwdziałały przemytowi migrantów, proponowana dyrektywa nakłada na nie obowiązek zagwarantowania, by właściwe organy ścigania i organy sądowe dysponowały odpowiednimi zasobami, były wystarczająco przeszkolone i wyspecjalizowane, by skutecznie zapobiegać takim przestępstwom, prowadzić w ich sprawie skuteczne postępowania przygotowawcze i skutecznie je ścigać. Co więcej, państwa członkowskie powinny również pracować nad zapobieganiem przemytowi migrantów przez kampanie informacyjne i uświadamiające, programy badawcze i edukacyjne.

- *Usprawnienie gromadzenia danych i sprawozdawczości*

Brak solidnych, kompleksowych i porównywalnych danych dotyczących przestępstw związanych z przemytem migrantów i reakcji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych na szczeblu krajowym i europejskim¹⁵ uznano w ocenie z 2017 r. za główny czynnik utrudniający ocenę skutków pakietu środków dotyczących pośredników w państwach członkowskich; uniemożliwia on ponadto krajowym decydom i praktykom monitorowanie i mierzenie skuteczności ich środków. Aby zaradzić temu niedociągnięciu i zapewnić lepsze monitorowanie, we wniosku zobowiązano państwa członkowskie do corocznego gromadzenia i zgłaszania danych statystycznych. Może się to stanowić wkład w lepsze zrozumienie charakteru i skali przemytu migrantów, wykrywanie przypadków i reakcje systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych państw członkowskich, wspierając tym samym oparte na dowodach kształtowanie polityki w różnych dziedzinach.

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki**

Niniejszy wniosek jest zgodny z nowym paktem o migracji i azylu, który przewiduje zdecydowaną reakcję europejską na przemyt migrantów wewnątrz UE i poza jej granicami jako kluczowy element kompleksowego podejścia do kwestii migracji. Wdraża on odnowiony unijny plan działania na rzecz zwalczania przemytu migrantów na lata (2021–2025)¹⁶ w drodze aktualizacji i unowocześnienia obowiązujących obecnie ram prawnych UE w celu karania przemytników migrantów działających na szlakach migracyjnych. Wniosek jest zgodny i spójny z planami działania UE przedstawionymi przez Komisję w odniesieniu do szlaku śródziemnomorskiego, wschodniośródziemnomorskiego, zachodniośródziemnomorskiego, atlantyckiego i zachodniobałkańskiego oraz z zestawem narzędzi związanych z wykorzystywaniem komercyjnych środków transportu w celu ułatwienia migracji nieuregulowanej do UE¹⁷, a także z wnioskiem dotyczącym rozporządzenia w sprawie środków wobec przewoźników, którzy ułatwiają handel ludźmi lub przemyt migrantów w związku z nielegalnym wjazdem na terytorium Unii Europejskiej lub

¹⁵ SWD(2017) 117 final.

¹⁶ COM(2021) 591 final.

¹⁷ Dokument dostępny pod adresem: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_23_3057.

zajmują się takim handlem lub przemytem¹⁸. Jest on również zgodny ze zobowiązaniami wynikającymi z kompleksowych partnerstw w zakresie migracji, podjętymi na szczeblu międzynarodowym.

Niniejszy wniosek jest również zgodny z protokołem ONZ przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną, uzupełniającym Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, której stroną jest Unia Europejska. Protokół ONZ uwzględnia korzyści finansowe lub inne korzyści materialne jako znamię przestępstwa i stanowi, że na podstawie tego protokołu obywatele państw trzecich nie powinni podlegać odpowiedzialności karnej z tego powodu, że padli ofiarami przestępstwa.

Wniosek wspiera cele strategii UE w zakresie unii bezpieczeństwa¹⁹, unijnej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej 2021–2025²⁰ i Strategii UE w zakresie zwalczania handlu ludźmi na lata 2021–2025²¹, jak również zmienionej strategii Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego²².

Wniosek jest zgodny z wytycznymi Komisji z 2020 r. w sprawie wdrażania przepisów UE dotyczących definiowania procedury ułatwiania bezprawnego wjazdu, tranzytu i pobytu oraz zapobiegania temu procederowi²³, w których stwierdzono, że pomocy humanitarnej przewidzianej prawem (na przykład w ramach operacji poszukiwawczo-ratowniczych) nie można i nie wolno uznawać za przestępstwo, że karanie wszelkich podmiotów niepaństwowych, które prowadzą operacje poszukiwawczo-ratownicze na morzu, przestrzegając odpowiednich ram prawnych, stanowi naruszenie prawa międzynarodowego, a zatem nie jest dozwolone na mocy prawa UE oraz że w stosownych przypadkach oceny, czy działanie wchodzi w zakres pojęcia pomocy humanitarnej – pojęcia, które nie może być interpretowane w sposób umożliwiający uznanie za przestępstwo czynu przewidzianego prawem – należy dokonywać w sposób indywidualny dla każdego przypadku, przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności.

- **Spójność z innymi politykami Unii**

Wniosek dotyczący dyrektywy jest zgodny z celami polityki realizowanej przez Unię, a w szczególności z:

- dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej oraz wnioskiem dotyczącym dyrektywy w sprawie odzyskiwania i konfiskaty mienia²⁴;
- Konwencją o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej;
- dyrektywą 2014/41/UE w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych;

¹⁸ COM(2021) 753 final.

¹⁹ COM(2020) 605 final.

²⁰ COM(2021) 170 final.

²¹ COM(2021) 171 final.

²² Konkluzje Rady 14280/23 z dnia 24 października 2023 r. w sprawie zmienionej strategii UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego (EUMSS) i związanego z nią planu działania.

²³ Dz.U. C 323 z 1.10.2020, s. 1.

²⁴ COM(2022) 245 final.

- dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującą decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW;
- dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującą decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW;
- dyrektywą Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami;
- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol);
- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1727 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) oraz zastąpienia i uchylecia decyzji Rady 2002/187/WSiSW;
- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych);
- dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/52/WE z dnia 18 czerwca 2009 r. przewidującą minimalne normy w odniesieniu do kar i środków stosowanych wobec pracodawców zatrudniających nielegalnie przebywających obywateli krajów trzecich;
- decyzją ramową Rady 2009/948/WSiSW w sprawie zapobiegania konfliktom jurysdykcji w postępowaniu karnym i w sprawie rozstrzygania takich konfliktów oraz wnioskiem w sprawie rozporządzenia dotyczącego przekazywania postępowania w sprawach karnych²⁵.

Niniejszy wniosek nie narusza przepisów dyrektywy 2004/38/WE²⁶ ani postanowień umowy brexitowej²⁷. Wniosek nie zmienia w żaden sposób przepisów dyrektywy 2004/38/WE ani postanowień umowy brexitowej.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Podstawę prawną niniejszego wniosku stanowi art. 83 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), który to artykuł określa kompetencje UE w zakresie ustanawiania norm

²⁵ COM(2023) 185 final.

²⁶ Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG, Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77.

²⁷ Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej, 2019/C 384 I/01, Dz.U. C 384 I z 12.11.2019, s. 1.

minimalnych, jeżeli zbliżanie przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich w sprawach karnych jest niezbędne, aby zapewnić skuteczne wprowadzanie w życie polityki Unii w dziedzinie, która stała się przedmiotem środków harmonizujących. Obszar wspólnej polityki migracyjnej, w szczególności warunki wjazdu i pobytu, nielegalna imigracja i niedozwolony pobyt, a także zarządzanie granicami zewnętrznymi UE, był już przedmiotem harmonizacji na podstawie dorobku prawnego UE w obszarze rozdziału 2 poświęconego politykom dotyczącym kontroli granicznej, azylu i imigracji, tytułu V TFUE dotyczącego przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz konieczne jest zapewnienie skutecznego wdrożenia tej polityki przez zbliżenie przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich w sprawach karnych.

• **Pomocniczość**

Przemyt migrantów jest formą przestępczości transgranicznej mającą bezpośredni wpływ na Unię, jej granice zewnętrzne i więcej niż jedno państwo członkowskie jednocześnie. Państwa członkowskie nie są w stanie skutecznie zwalczać tej formy przestępczości transgranicznej, działając samodzielnie. Dalsze zbliżenie definicji przestępstwa, wymiarów sankcji i środków zapobiegawczych mających zastosowanie w państwach członkowskich może zapewnić skuteczniejsze działania w zakresie wykrywania i ścigania przemytu migrantów oraz prowadzenia w jego sprawie postępowań przygotowawczych, a także zapobiegania formom „turystyki sądowej” wśród przestępców korzystających z systemów, w których kary są mniej surowe.

Aby zintensyfikować odstrasżający skutek sankcji w Unii, we wniosku wprowadzono przestępstwa kwalifikowane, którym odpowiadają wyższe kary, jak również okoliczności obciążające, na przykład w przypadku recydywy, jeżeli przestępstwo zostało popełnione przez urzędnika publicznego lub osobę posiadającą przy sobie broń palną. Zgodnie z informacjami, którymi dysponuje Komisja, maksymalny wymiar sankcji karnych za ułatwianie niedozwolonego wjazdu i tranzytu w państwach członkowskich wynosi obecnie od maksymalnie jednego roku w Belgii i Hiszpanii do maksymalnie 10 lat w Bułgarii, na Cyprze, w Irlandii i Słowenii. Wymiar sankcji karnych za ułatwianie pobytu w państwach członkowskich zamyka się w przedziale od maksymalnie jednego roku w Austrii, Belgii, Czechach, Estonii i Hiszpanii do maksymalnie 15 lat na Cyprze. Od 2015 r. piętnaście państw członkowskich²⁸ uznało za istotne wprowadzenie zmian do przepisów krajowych (w trzech państwach członkowskich trwają obecnie prace nad zmianami²⁹) polegającymi na wprowadzeniu bardziej rygorystycznych kar³⁰, kryminalizacji prób przemytu³¹ oraz wyłączeniu pomocy humanitarnej udzielanej w celu niedozwolonego tranzytu³².

Zgodnie z zasadami pomocniczości i proporcjonalności określonymi w art. 5 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej cele niniejszego wniosku nie mogą być w wystarczającym stopniu osiągnięte przez państwa członkowskie, natomiast mogą zostać skuteczniej osiągnięte na szczeblu Unii. W związku z transgranicznym wymiarem przemytu migrantów oraz uwzględniając już istniejące przepisy UE, oczekuje się, że działania na szczeblu UE będą bardziej skuteczne i efektywne oraz przyniosą wymierną wartość dodaną w porównaniu z działaniami podejmowanymi indywidualnie przez państwa członkowskie. Interwencja UE stworzyłaby wartość dodaną w drodze dalszego zbliżenia prawa karnego państw

²⁸ Belgia, Bułgaria, Cypr, Grecja, Francja, Chorwacja, Węgry, Irlandia, Włochy, Malta, Niderlandy, Polska, Portugalia, Słowenia i Słowacja.

²⁹ Francja, Niderlandy, Słowacja.

³⁰ Cypr, Włochy, Niderlandy, Słowenia.

³¹ Belgia.

³² Francja

członkowskich i przyczynienia się do zapewnienia równych warunków działania w poszczególnych państwach członkowskich.

- **Proporcjonalność**

Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w art. 5 ust. 4 Traktatu o Unii Europejskiej proponowana dyrektywa ogranicza się do tego, co jest konieczne, aby wzmocnić ramy UE na rzecz zapobiegania i przeciwdziałania przemytowi migrantów, i nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zakładanych celów polityki.

W celu szczegółowego odniesienia się do poważnych form przemytu migrantów, na przykład form prowadzących do poważnej krzywdy lub ofiar w ludziach, które nie są obecnie wyraźnie uwzględnione w pakiecie środków dotyczących pośredników, we wniosku dotyczącym dyrektywy wprowadzono definicję przestępstw kwalifikowanych, a także szereg okoliczności obciążających i łagodzących, które zapewniają proporcjonalność sankcji karnych, zgodnie z zasadą proporcjonalności sankcji karnych przewidzianą w art. 49 ust. 3 Karty.

- **Wybór instrumentu**

Zgodnie z art. 83 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zbliżanie przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich w sprawach karnych niezbędne w celu zapewnienia skutecznego wprowadzania w życie polityki Unii w dziedzinie, która stała się przedmiotem środków harmonizujących, można osiągnąć wyłącznie za pośrednictwem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady, przyjętej zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą.

3. WYNIKI OCEN *EX POST*, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **Oceny *ex post*/oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa**

W 2017 r. w ramach programu sprawności i wydajności regulacyjnej (REFIT) Komisji przeprowadzono ocenę pakietu środków dotyczących pośredników. Jej celem było ustalenie, czy pakiet środków dotyczących pośredników jest adekwatny przewidzianego do potrzeb. W tym celu oceniono skuteczność, efektywność, adekwatność, spójność i europejską wartość dodaną obowiązujących obecnie przepisów. Jak wynika z oceny, wszystkie państwa członkowskie dokonały transpozycji pakietu środków dotyczących pośredników i odpowiednio zmieniły przepisy. Dzięki przyjęciu pakietu środków dotyczących pośredników doprecyzowano rozróżnienie między przestępstwem przemytu migrantów a przestępstwem handlu ludźmi i umożliwiono dalsze zbliżenie definicji przestępstwa we wszystkich państwach członkowskich, które wprowadzają sankcje za ułatwianie niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu.

W ustaleniach z oceny wskazano na znaczący brak wiarygodnych i porównywalnych danych dotyczących przestępstw polegających na przemycie migrantów oraz reakcji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych na szczeblu krajowym i europejskim, co miało wpływ na niemal wszystkie kryteria oceny. Ze względu na ograniczoną dostępność danych nie można ocenić, w jaki sposób i w jakim stopniu wzrost wykrywalności oraz ścigania przestępstw w sprawach pośredników lub wzmocniona współpraca między państwami członkowskimi są bezpośrednio związane z wdrażaniem pakietu środków dotyczących pośredników. Gromadzenie i analiza wiarygodnych i przekazanych w terminie danych statystycznych dotyczących przestępczości i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych są niezbędne w celu opracowania na szczeblu UE polityki opartej na dowodach.

Dostępne dane i opinie zainteresowanych stron uwypukliły zarówno krytyczne, jak i zadowalające elementy w odniesieniu do skuteczności pakietu środków dotyczących pośredników pod względem osiągania przewidzianych w nim celów. Na przykład, w kontekście rosnącej liczby przypadków przemytu migrantów do UE zakwestionowano skuteczność odstraszającego efektu tych przepisów, natomiast zbliżanie systemu karnego oceniono bardziej pozytywnie.

Zaobserwowano też różnice między poszczególnymi kategoriami zainteresowanych stron, które wyrażały zróżnicowane i czasem sprzeczne poglądy w odniesieniu do różnych aspektów pakietu środków dotyczących pośredników. Większość osób fizycznych i organizacji, z którymi przeprowadzono konsultacje, zdecydowanie opowiedziało się za zmianą obowiązującej obecnie definicji przestępstwa. Chociaż zgodnie z obecnym art. 1 ust. 2 dyrektywy definiującej ułatwianie nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu państwa członkowskie samodzielnie podejmują decyzję o wyłączeniu ułatwiania niedozwolonego wjazdu i tranzytu z sankcji karnych, gdy ma ono miejsce ze względów humanitarnych, przepis ten skrytykowano jednak ze względu na jego fakultatywny charakter, co pociąga za sobą brak jasności i pewności prawa. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego wyrazili obawy dotyczące postrzeganego ryzyka związanego z kryminalizacją pomocy udzielanej przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego lub osoby fizyczne pomagające migrantom o nieuregulowanym statusie lub pracujące z nimi.

Te obserwacje i zastrzeżenia dotyczyły zarówno pomocy humanitarnej udzielanej na terytorium państwa członkowskiego, jak i na granicach lub na pełnym morzu, mimo różnych ram prawnych mających zastosowanie do takich zachowań. Analiza wdrażania pakietu środków dotyczących pośredników wykazała istnienie różnych podejść do tego, co stanowi przestępstwo w poszczególnych państwach członkowskich: chociaż w niektórych państwach członkowskich praktyka władz polega na skupieniu się na przypadkach przestępstw polegających na ułatwianiu popełnianych w celu osiągnięcia korzyści finansowych lub przez zorganizowane grupy przestępcze, w innych państwach, ze względu na szeroką definicję przestępstwa, ścigano również osoby świadczące usługi na rzecz migrantów o nieuregulowanym statusie w kontekście swojej działalności zawodowej lub udzielające bezinteresownej pomocy.

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

Komisja przeprowadziła szereg ukierunkowanych konsultacji z wieloma zainteresowanymi stronami na temat wdrażania pakietu środków dotyczących pośredników. Konsultacje te obejmowały organy ścigania i organy sądowe państw członkowskich, odpowiednie agencje UE (Eurojust, Europol, Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej, Agencję Praw Podstawowych) oraz przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, z którymi przeprowadzono konsultacje w ramach przygotowywania oceny pakietu środków dotyczących pośredników w 2017 r., opracowywania w 2020 r. wytycznych Komisji w sprawie wdrażania przepisów UE dotyczących definiowania procedury ułatwiania niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu oraz zapobiegania temu procederowi, przygotowywania odnowionego unijnego planu działania na rzecz zwalczania przemytu migrantów na lata (2021–2025) oraz w 2023 r. w ramach monitorowania i mapowania wdrażania pakietu środków dotyczących pośredników w państwach członkowskich.

Ogólnie rzecz biorąc, zainteresowane strony pozytywnie oceniły zbliżanie ram prawa karnego w państwach członkowskich. Poszczególne kategorie zainteresowanych stron wyraziły rozbieżne opinie w odniesieniu do definicji przestępstwa i fakultatywnego charakteru wyłączenia działań prowadzonych ze względów humanitarnych. Przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego podkreślili, że szeroka definicja przestępstwa prowadzi do

braku jasności i pewności prawa, a także do powstania ryzyka kryminalizacji pomocy humanitarnej udzielanej przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego lub osoby fizyczne pomagające migrantom o nieuregulowanym statusie lub pracujące z nimi, natomiast państwa członkowskie nie odniosły się do potrzeby zawężenia definicji przestępstwa ani do wprowadzenia obowiązkowego wyłączenia z kryminalizacji. Jasne zdefiniowanie przestępstwa ułatwiania jest jednak konieczne ze względu na zróżnicowane krajowe podejścia do przestępstwa polegającego na ułatwianiu, które wpływają na skuteczność wspólnych działań UE, oraz w celu skoncentrowania się na przestępstwach popełnianych z zamiarem uzyskania korzyści finansowych, w szczególności przez zorganizowane grupy przestępcze. Podczas konsultacji z Europol i Eurojustem również wskazano na to samo podejście, ponieważ ułatwiłoby ono współpracę operacyjną i reagowanie.

W trakcie przygotowywania niniejszego wniosku Komisja skonsultowała się z państwami członkowskimi oraz Eurojustem, Europol i Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej w sprawie głównych luk w unijnych ramach prawnych i operacyjnych oraz w sprawie ewentualnej odpowiedzi na te luki.

- **Ocena skutków**

Wniosek jest przedkładany wyjątkowo bez przeprowadzenia towarzyszącej mu oceny skutków. Niniejszy wniosek opiera się jednak na dowodach zgromadzonych w ramach oceny pakietu środków dotyczących pośredników przeprowadzonej w ramach REFIT w 2017 r. oraz konsultacji publicznych w sprawie odnowionego unijnego planu działania na rzecz zwalczania przemytu migrantów na lata (2021–2025), na informacjach i dowodach dostarczonych przez Europol, Eurojust i Frontex, a także na współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami ze społeczeństwa obywatelskiego w ramach monitorowania wdrażania obecnych ram prawnych. Informacje i dowody zebrane w trakcie tych konsultacji wskazywały na niedociągnięcia związane ze znaczącym brakiem wiarygodnych i porównywalnych danych dotyczących przestępstw przemytu migrantów oraz reakcji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych na szczeblu krajowym i europejskim, na potrzebę dalszego ujednolicenia definicji przestępstwa i jaśniejszego zdefiniowania przestępstwa w przepisach UE, w szczególności w odniesieniu do elementu korzyści finansowych, fakultatywnego charakteru wyłączenia z sankcji karnych zachowania mającego na celu świadczenie pomocy humanitarnej, postrzeganego ryzyka związanego z kryminalizacją oraz odstrasżającego skutku obowiązującego obecnie prawodawstwa.

- **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Zgodnie z programem sprawności i wydajności regulacyjnej (REFIT) Komisji wszystkie inicjatywy mające na celu zmianę istniejących przepisów UE powinny przyczyniać się do uproszczenia i skuteczniejszego osiągnięcia określonych celów polityki, tj. przez ograniczenie niepotrzebnych kosztów regulacyjnych i obciążenia administracyjnego państw członkowskich. Proponowana dyrektywa ma na celu zwiększenie zdolności państw członkowskich do skuteczniejszego przeciwdziałania przemytowi migrantów, w szczególności w odniesieniu do zagrożeń i tendencji, które pojawiły się i rozwinęły w ciągu ostatnich dwóch dekad od czasu wejścia w życie pakietu środków dotyczących pośredników.

Wniosek przyczyni się do zbliżenia sytuacji prawnej w zakresie kryminalizacji przemytu migrantów i karania za niego w państwach członkowskich. Oczekuje się, że nowe przepisy zapewnią większą pewność prawa w odniesieniu do zachowań poddanych kryminalizacji i dostosują sankcje karne do wagi popełnionych przestępstw.

- **Prawa podstawowe**

Niniejszy wniosek szanuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w art. 2 i 6 Traktatu o Unii Europejskiej i zawartych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej („Karta”).

Szereg podstawowych praw i wolności zapisanych w Karcie jest istotny w kontekście przeciwdziałania przemytowi migrantów. Obejmują one prawo do poszanowania godności człowieka (art. 1), prawo do życia i integralności fizycznej (art. 2 i 3), zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (art. 4), prawo do wolności osobistej (art. 6), poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego (art. 7), prawo do ochrony danych osobowych (art. 8), prawo własności (art. 17), prawo do azylu (art. 18), prawa dziecka (art. 24), prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu (art. 47), domniemanie niewinności i prawo do obrony (art. 48), zasady legalności oraz proporcjonalności kar do czynów zabronionych pod groźbą kary (art. 49) oraz zakaz ponownego sądenia lub karania w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary (art. 50).

Dzięki włączeniu przestępstw kwalifikowanych, okoliczności obciążających i łagodzących, systemu sankcji w odniesieniu do osób prawnych oraz wymogu w zakresie środków zapobiegawczych niniejszy wniosek dotyczący dyrektywy może zwiększyć skuteczność zwalczania przestępstwa przemytu migrantów i zapewniania proporcjonalnej reakcji. Przyczynia się to również do poprawy ochrony wszystkich istotnych praw podstawowych przysługujących zainteresowanym obywatelom państw trzecich.

Przepisy służące wprowadzeniu nowych przestępstw lub sankcji bądź zmieniające definicję przestępstwa poddano szczegółowej analizie w kontekście prawa do skutecznego środka odwoławczego i rzetelnego procesu sądowego, zasady domniemanie niewinności i prawa do obrony, zasady legalności oraz proporcjonalności kar do czynów zabronionych pod groźbą kary oraz zakazu ponownego sądenia lub karania w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary. Zostały one również przeanalizowane z punktu widzenia poszanowania wolności zgromadzania się i stowarzyszania się oraz prawa do życia rodzinnego.

Transpozycja niniejszej dyrektywy do prawa krajowego będzie musiała nastąpić z poszanowaniem praw podstawowych. W szczególności państwa członkowskie powinny zapewnić, aby nakładanie kar było zgodne z zasadami Karty, w tym z zasadą wolności od samooskarżenia, prawem do zachowania milczenia oraz zakazem ponownego sądenia lub karania w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary. Państwa członkowskie powinny również zapewnić przestrzeganie praw procesowych podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym, jak określono w sześciu dyrektywach UE w sprawie praw procesowych, tj. w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE³³, 2012/13/UE³⁴, 2013/48/UE³⁵, (UE) 2016/343³⁶, (UE) 2016/800³⁷ oraz (UE) 2016/1919³⁸.

³³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym, Dz.U. L 280 z 26.10.2010, s. 1.

³⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym, Dz.U. L 142 z 1.6.2012, s. 1.

³⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności, Dz.U. L 294 z 6.11.2013, s. 1.

4. WPLYW NA BUDŻET

Niniejszy wniosek ma wpływ na budżet Unii, w szczególności w postaci dodatkowych zasobów ludzkich (4 EPC) niezbędnych do celów zapewnienia przez Komisję Europejską wsparcia na rzecz państw członkowskich w zakresie transpozycji i prawidłowego wdrożenia pakietu legislacyjnego zawierającego niniejszą dyrektywę i wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie wzmocnienia współpracy policyjnej w odniesieniu do zapobiegania przemytowi migrantów i handlowi ludźmi, wykrywania tych przestępstw oraz prowadzenia stosownych postępowań przygotowawczych w tym zakresie i w sprawie zwiększenia wsparcia Europolu na rzecz zapobiegania tego rodzaju przestępstwom.

W załączniku do oceny skutków finansowych regulacji towarzyszącej niniejszemu wnioskowi i wnioskowi dotyczącemu rozporządzenia doprecyzowano i uzasadniono te potrzeby.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Zgodnie z niniejszym wnioskiem dotyczącym dyrektywy państwa członkowskie zobowiązane są do wprowadzenia w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych niezbędnych do spełnienia wymogów dyrektywy, najpóźniej do roku po jej wejściu w życie, oraz do przekazania Komisji tekstu tych przepisów. Odpowiednie przepisy krajowe muszą wyraźnie odnosić się do niniejszej dyrektywy.

- **Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)**

Uważa się, że nie są konieczne żadne dokumenty wyjaśniające dotyczące transpozycji.

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

Art. 1 – Przedmiot: w przepisie tym określono zakres proponowanej dyrektywy, a w szczególności w dyrektywie ustala się normy minimalne dotyczące definicji przestępstw i sankcji karnych z tytułu ułatwiania niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu w niej obywateli państw trzecich, jak również środki mające na celu przeciwdziałanie tym zjawiskom.

Art. 2 – Definicje: przepis ten zawiera definicje głównych pojęć stosowanych w dyrektywie, mianowicie: „obywatel państwa trzeciego”, „małoletni bez opieki” i „osoba prawna”.

Art. 3 – Przestępstwa: w przepisie tym określono, że umyślne udzielanie pomocy obywatelowi państwa trzeciego we wjeździe do dowolnego państwa członkowskiego, tranzycie przez jego terytorium lub pobycie na jego terytorium stanowi przestępstwo, jeżeli występują faktyczne lub przyrzeczone korzyści finansowe lub materialne lub gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że przestępstwo wyrządzi poważną krzywdę tej osobie. Za przestępstwo uznaje się również publiczne nakłanianie obywateli państw trzecich, na przykład za pośrednictwem internetu, do nieuregulowanego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej

³⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym, Dz.U. L 65 z 11.3.2016, s. 1.

³⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym, Dz.U. L 132 z 21.5.2016, s. 1.

³⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, Dz.U. L 297 z 4.11.2016, s. 1.

terytorium lub pobytu na tym terytorium. We wniosku podkreślono również w motywach, że celem dyrektywy nie jest kryminalizacja obywateli państw trzecich za fakt bycia ofiarami przemytu. W motywach wyjaśniono ponadto, że celem dyrektywy nie jest kryminalizacja pomocy udzielanej członkom rodziny, ani też pomocy humanitarnej czy wsparcia na rzecz zaspokajania podstawowych potrzeb ludzkich, udzielanych obywatelom państw trzecich zgodnie ze zobowiązaniami prawnymi.

Art. 4 – Przestępstwa kwalifikowane: przepis ten określa przestępstwa związane z poważniejszymi zachowaniami dotyczącymi ułatwiania niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, np. gdy przestępstwo popełniono w ramach organizacji przestępczej, wyrządza poważną krzywdę lub zagraża życiu odnośnych obywateli państw trzecich, popełniono je z użyciem poważnej przemocy lub gdy przemycający migranci – w tym małoletni bez opieki – są szczególnie podatni na zagrożenia. Ułatwianie, które powoduje śmierć co najmniej jednego obywatela państwa trzeciego, jest również przestępstwem kwalifikowanym.

Art. 5 – Podżeganie, pomocnictwo i usiłowanie popełnienia przestępstwa: – przepis ten nakłada na państwa członkowskie obowiązek kryminalizacji form pomocnictwa w popełnieniu przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, podżegania do ich popełnienia oraz jego usiłowania.

Art. 6 – Kary dla osób fizycznych: przepis ten ustanawia normy minimalne dotyczące kar za zdefiniowane w niniejszej dyrektywie przestępstwa i przestępstwa kwalifikowane. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby przestępstwa te podlegały skutecznym, proporcjonalnym i odstrasżającym sankcjom karnym. Proponowany poziom kar odzwierciedla wagę popełnionych przestępstw: przestępstwo główne ułatwiania powinno podlegać karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej trzech lat; przestępstwa kwalifikowane powinny podlegać karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej dziesięciu lat; najpoważniejsze przestępstwa kwalifikowane, w szczególności te, które spowodowały śmierć obywateli państw trzecich, powinny podlegać karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej piętnastu lat. W proponowanym artykule ustanawia się również dodatkowe sankcje lub środki, które mogą zostać nałożone na skazane osoby fizyczne.

Art. 7 – Odpowiedzialność osób prawnych: w przepisie tym określa się zobowiązania do zapewnienia odpowiedzialności osób prawnych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie, jeżeli przestępstwa te zostały popełnione na ich korzyść. Przepis ten stanowi również, że państwa członkowskie zapewniają, aby osoby prawne mogły zostać pociągnięte do odpowiedzialności za brak nadzoru i kontroli, który umożliwił popełnienie przestępstwa na korzyść tej osoby prawnej. Odpowiedzialność osoby prawnej nie powinna ponadto wykluczać przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko osobom fizycznym.

Art. 8 – Sankcje względem osób prawnych: w przepisie tym określono sankcje mające zastosowanie do osób prawnych uczestniczących w przestępstwach objętych niniejszym wnioskiem. Sankcje te muszą być proporcjonalne do wagi popełnionego przestępstwa. Nakładane grzywny powinny wynosić od 3 % całkowitego światowego obrotu za przestępstwo podstawowe do 5 % za przestępstwo kwalifikowane i 6 % za przestępstwo kwalifikowane, które spowodowało śmierć człowieka.

Art. 9 – Okoliczności obciążające: w przepisie tym wskazano okoliczności obciążające, które organy sądowe powinny wziąć pod uwagę przy nakładaniu sankcji w związku z przestępstwami określonymi w niniejszej dyrektywie.

Art. 10 – Okoliczności łagodzące: w przepisie tym określono okoliczności łagodzące, które organy sądowe powinny wziąć pod uwagę przy nakładaniu sankcji w związku z przestępstwami określonymi w niniejszej dyrektywie.

Art. 11 – Terminy przedawnienia w odniesieniu do przestępstw: w przepisie tym określono terminy przedawnienia umożliwiające, przez wystarczający okres, właściwym organom ściganie przestępstw objętych niniejszym wnioskiem oraz prowadzenie postępowań przygotowawczych i orzekanie w ich sprawie, jak również egzekwowanie odpowiednich sankcji. W niniejszym wniosku określono minimalną długość terminów przedawnienia jako wynoszącą od siedmiu (z odstępstwem do pięciu) do piętnastu lat w zależności od wagi popełnionego przestępstwa.

Art. 12 – Jurysdykcja: przepis ten zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia jurysdykcji w odniesieniu do przestępstw określonych w niniejszym wniosku. Każde państwo członkowskie powinno ustanowić swoją jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw popełnionych częściowo lub w całości na jego terytorium lub popełnionych przez obywatela lub osobę mającą w tym państwie miejsce zwykłego pobytu, lub popełnionych na statku lub statku powietrznym zarejestrowanym na jego terytorium, lub na korzyść osoby prawnej mającej siedzibę lub prowadzącej działalność na jego terytorium. Przepis ten stanowiły również, że państwa członkowskie powinny ustanowić jurysdykcję w odniesieniu do usiłowania popełnienia przestępstwa, jeżeli usiłowanie takie spowodowało śmierć obojczyków obywateli państw trzecich.

Art. 13 – Zapobieganie: w przepisie tym zobowiązuje się państwa członkowskie do podjęcia działań zapobiegawczych w celu ograniczenia popełniania przestępstw określonych w niniejszej dyrektywie, na przykład prowadząc kampanie informacyjne i uświadamiające oraz programy edukacyjne.

Art. 14 – Zasoby: przepis ten ma na celu zapewnienie, aby organy krajowe, które wykrywają przestępstwa związane z ułatwianiem, prowadzą postępowania przygotowawcze w sprawie takich przestępstw, ścigają je i orzekają w ich sprawie, dysponowały adekwatną liczbą wykwalifikowanych pracowników oraz wystarczającymi zasobami finansowymi, technicznymi i technologicznymi, niezbędnymi do skutecznego wykonywania swoich zadań.

Art. 15 – Szkolenie: przepis ten zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia właściwym organom i ich pracownikom specjalistycznych szkoleń oraz do zagwarantowania na ten cel odpowiednich zasobów.

Art. 16 – Narzędzia dochodzeniowo-śledcze: przepis ten ma na celu zapewnienie możliwości wykorzystywania narzędzi dochodzeniowo-śledczych – przewidzianych w prawie krajowym do walki z przestępczością zorganizowaną i innymi poważnymi przestępstwami – również do przypadków ułatwiania migracji nieuregulowanej.

Art. 17 – Gromadzenie danych i statystyka: przepis ten dotyczy potrzeby systematycznego gromadzenia informacji na temat starań na rzecz przeciwdziałania ułatwianiu migracji nieuregulowanej oraz dostarczania danych statystycznych dotyczących tego przestępstwa w celu opracowania na szczeblu UE polityki opartej na dowodach. Nałożono w nim na państwa członkowskie obowiązek gromadzenia, publikowania i przesyłania Komisji co roku odpowiednich danych statystycznych.

Art. 18 – Zastąpienie dyrektywy Rady 2002/90/WE i decyzji ramowej Rady 2002/946/WSiSW: przepis ten zastępuje obecne przepisy w obszarze kryminalizacji ułatwiania niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu w odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą.

Art. 19 – Transpozycja: w przepisie tym określono warunki transpozycji, w szczególności wymóg, zgodnie z którym państwa członkowskie muszą dokonać transpozycji dyrektywy do krajowego porządku prawnego w ciągu jednego roku od jej wejścia w życie.

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**w sprawie ustanowienia norm minimalnych dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim oraz zastępująca dyrektywę Rady 2002/90/WE i decyzję ramową Rady 2002/946/WSiSW**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 83 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego¹,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów²,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Ułatwianie niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim jest działalnością przestępczą, która – w zamian za osiągnięcie wysokich zysków – zagraża życiu ludzkiemu i jest wyrazem braku szacunku dla godności człowieka, co podważa prawa podstawowe. Ta działalność przestępcza przyczynia się do migracji nieuregulowanej, podważając cele Unii w zakresie zarządzania migracjami. Prowadzenie tej działalności przestępczej wynika z rosnącego popytu i wysokich zysków uzyskiwanych przez organizacje przestępcze. Zapobieganie i przeciwdziałanie tym przestępstwom stanowi priorytet dla Unii.
- (2) Dyrektywa 2002/90/WE³ i decyzja ramowa Rady 2002/946 WSiSW⁴ („pakiet środków dotyczących pośredników”) stanowią ramy prawne Unii mające na celu przeciwdziałanie ułatwianiu niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu obywateli państw trzecich. Ustanowiono w nim wspólną definicję przestępstw ułatwiania niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu oraz określono system karny na potrzeby karania takich przestępstw. Aby sprostać zmieniającym się tendencjom i jeszcze bardziej zwiększyć skuteczność unijnych ram w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania tym przestępstwom, konieczna jest aktualizacja istniejących ram prawnych.

¹ Dz.U. C [...] z [...], s. [...].

² Dz.U. C [...] z [...], s. [...].

³ Dyrektywa Rady 2002/90/WE z dnia 28 listopada 2002 r. definiująca ułatwianie nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu (Dz.U. L 328 z 5.12.2002, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2002/90/oj>)

⁴ Decyzja ramowa Rady 2002/946/WSiSW z dnia 28 listopada 2002 r. w sprawie wzmocnienia systemu karnego w celu zapobiegania ułatwianiu nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu (Dz.U. L 328 z 5.12.2002, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/946/oj)

- (3) W konkluzjach Rady Europejskiej z dnia 9 lutego 2023 r. potwierdzono potrzebę wzmocnienia działań Unii w celu zapobiegania migracji nieuregulowanej i ofiarom w ludziach, w szczególności w drodze zacieśnienia współpracy z krajami pochodzenia i tranzytu oraz zapewniając ściślejszą współpracę między państwami członkowskimi oraz z Europolem, Fronteksem i Eurojustem. W odnowionym planie działania na rzecz zwalczania przemytu migrantów na lata 2021–2025 określono – jako kluczowy element kompleksowego podejścia do kwestii migracji przedstawionego w nowym pakcie o migracji i azylu – reakcję polityczną na przemyt migrantów. Określono w nim działania w czterech obszarach priorytetowych: pogłębiona współpraca z krajami partnerskimi i organizacjami międzynarodowymi; nakładanie sankcji na przemytników migrantów i przeciwdziałanie wyzyskowi migrantów; usprawnianie współpracy i wspieranie pracy organów ścigania i organów sądowych oraz poszerzanie bazy wiedzy.
- (4) Ułatwianie niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu jest zjawiskiem ponadnarodowym i środki przyjęte na szczeblu unijnym i krajowym powinny uwzględniać jego wymiar międzynarodowy. Działania na szczeblu unijnym i krajowym powinny zatem uwzględniać międzynarodowe zobowiązania Unii i jej państw członkowskich – w tym w odniesieniu do Protokołu przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza, Międzynarodowej konwencji o bezpieczeństwie życia na morzu, Międzynarodowej konwencji o poszukiwaniu i ratownictwie morskim, Konwencji o prawach dziecka – a także pracę Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości.
- (5) Z uwagi na zmiany dotyczące działań mających na celu ułatwianie niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, a także zobowiązania prawne Unii i państw członkowskich wynikające z prawa międzynarodowego należy w większym stopniu zbliżyć definicje przestępstw we wszystkich państwach członkowskich, tak by definicja ta bardziej kompleksowo objęła odnośne zachowania.
- (6) Zgodnie z zasadami legalności i proporcjonalności prawa karnego oraz w celu zwalczania działalności przestępczej, która – w zamian za zyski – zagraża życiu ludzkiemu i jest wyrazem braku szacunku dla godności człowieka, konieczne jest dokładne i szczegółowe zdefiniowanie przestępstw, w celu przeciwdziałania takim zachowaniom przestępczym. Pomoc w niedozwolonym wjeździe do Unii, transycie przez jej terytorium lub pobycie na nim powinna stanowić przestępstwo, jeżeli istnieje związek z faktyczną lub przyrzeczoną korzyścią finansową lub materialną. Zachowanie takie należy również uznać za przestępstwo, o ile istnieje duże prawdopodobieństwo, że wyrządzi ono poważną krzywdę obywatelom państw trzecich, którzy padli ofiarą odnośnego przestępstwa, lub dowolnej innej osobie, nawet jeśli nie występują korzyści finansowe lub materialne ani obietnica takich korzyści. Aby osoby, które publicznie podlegają obywateli państw trzecich, na przykład za pośrednictwem internetu, do nielegalnego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium lub pobytu na nim bez zezwolenia, zniechęcić do tego sposobu działania, należy uznać to za przestępstwo. Udzielanie obywatelom państw trzecich obiektywnych informacji lub porad dotyczących warunków legalnego wjazdu do Unii i pobytu w niej oraz ochrony międzynarodowej nie powinno być rozumiane jako publiczne podżeganie.
- (7) Należy przewidzieć odpowiedzialność karną w przypadku gdy istnieje związek z korzyścią finansową lub materialną lub gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że

migranci doznają poważnej krzywdy. Przesłanki te zazwyczaj nie będą spełnione w przypadku pomocy udzielanej członkom rodziny, świadczenia pomocy humanitarnej lub wsparcia na rzecz zaspokajania podstawowych potrzeb ludzkich. Obywatele państw trzecich nie powinni ponosić odpowiedzialności karnej za to, że byli ofiarami takich przestępstw. Celem dyrektywy nie jest ponadto kryminalizacja pomocy udzielanej członkom rodziny, ani też pomocy humanitarnej czy wsparcia na rzecz zaspokajania podstawowych potrzeb ludzkich udzielanych obywatelom państw trzecich zgodnie ze zobowiązaniami prawnymi.

- (8) Skutki ułatwiania niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu nie dotyczą wyłącznie państwa członkowskiego, do którego nastąpił niedozwolony wjazd. Minimalne normy dotyczące definicji przestępstw powinny obejmować zachowania, które mają miejsce na terytorium dowolnego państwa członkowskiego, aby umożliwić państwom członkowskim innym niż państwa, do których nastąpił niedozwolony wjazd, podjęcie działań w związku z takimi przestępstwami, pod warunkiem że zainteresowane państwa członkowskie ustanowią swoją jurysdykcję w odniesieniu do tych przestępstw.
- (9) Istnieje potrzeba rozróżnienia między przestępstwem ułatwiania niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, a przestępstwami kwalifikowanymi, które powodują większe szkody dla osób fizycznych i społeczeństwa. Wysokość kar powinna odzwierciedlać większe obawy społeczne dotyczące poważniejszych i bardziej szkodliwych zachowań, w związku z tym przestępstwa kwalifikowane powinny podlegać bardziej surowym sankcjom karnym.
- (10) Państwa członkowskie powinny stosować niniejszą dyrektywę w pełnej zgodności z Konwencją dotyczącą statusu uchodźców z 1951 r., zmienioną Protokołem nowojorskim z 1967 r., ze zobowiązaniami dotyczącymi dostępu do ochrony międzynarodowej, w szczególności zasadą *non-refoulement*, oraz z prawami podstawowymi.
- (11) Kary za powyższe przestępstwa powinny być skuteczne, odstraszające i proporcjonalne. W tym celu należy ustalić minimalne poziomy maksymalnego wymiaru kary pozbawienia wolności dla osób fizycznych. Środki pomocnicze są często skuteczne i w związku z tym powinny być również dostępne w postępowaniu karnym. Biorąc pod uwagę potencjalne zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa publicznego, jakie mogą stwarzać obywatele państw trzecich, którzy popełnili przestępstwa określone w niniejszej dyrektywie, powinni oni podlegać zobowiązaniu do powrotu zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE⁵ lub – w przypadku gdy państwa członkowskie zastosowały art. 2 ust. 2 lit. b) tej dyrektywy – na podstawie prawa krajowego, po odbyciu kary pozbawienia wolności w państwie członkowskim albo w celu odbycia kary pozbawienia wolności lub jej części w państwie trzecim, bez uszczerbku dla korzystniejszych przepisów mających zastosowanie na podstawie prawa Unii lub prawa krajowego; ponadto bez uszczerbku dla korzystniejszych przepisów mających zastosowanie na mocy prawa Unii lub prawa krajowego odnośni obywatele państw trzecich powinni zostać objęci zakazem ponownego wjazdu na terytorium państw członkowskich przez odpowiedni

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. L 348 z 24.12.2008, s. 98, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/115/oj>).

okres, który ustala się indywidualnie, i który w najpoważniejszych przypadkach może sięgać 10 lat. Nie powinno to mieć wpływu na przysługującą sędziom lub sądom w postępowaniu karnym swobody uznania w zakresie nakładania odpowiednich sankcji w poszczególnych przypadkach.

- (12) Ocena wagi popełnionego przestępstwa powinna obejmować również usiłowanie popełnienia przestępstwa, które nie doprowadziło do niedozwolonego wjazdu do Unii. Usiłowanie popełnienia przestępstwa, które spowodowało śmierć co najmniej jednego obywatela państwa trzeciego, powinno podlegać surowszym karom niż inne rodzaje usiłowań popełnienia przestępstwa. Ustanowienie na szczeblu Unii norm minimalnych dotyczących maksymalnego wymiaru kar za takie usiłowanie jest uzasadnione i proporcjonalne ze względu na transgraniczny wymiar przestępstwa oraz fakt, że usiłowanie popełnienia przestępstwa, w wyniku którego ponieśli śmierć obywatele państw trzecich, ma taką samą wagę jak popełnione przestępstwo skutkujące ich śmiercią.
- (13) Jeżeli w prawie krajowym przewidziano taką możliwość, osoby prawne powinny ponosić odpowiedzialność karną za ułatwienie niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim. Państwa członkowskie, w których w prawie krajowym nie przewidziano odpowiedzialności karnej osób prawnych, powinny zapewnić, aby w ich systemach sankcji administracyjnych przewidziano skuteczne, odstraszające i proporcjonalne rodzaje i wysokości sankcji, jak określono w niniejszej dyrektywie, tak aby osiągnąć jej cele. Sankcjom tym powinny towarzyszyć środki pomocnicze. Należy uwzględniać sytuację finansową osób prawnych, aby zapewnić odstraszający charakter nałożonej sankcji, przy czym grzywny nałożone na podstawie przepisów prawa karnego i na podstawie innych przepisów muszą uwzględniać światowy obrót odnośnych osób prawnych.
- (14) Skuteczność sankcji nakładanych w praktyce należy wspierać w drodze określenia okoliczności obciążających, które odzwierciedlają wagę popełnionego przestępstwa. Poważniejsze okoliczności powinny obejmować sytuacje sprzyjające innym nielegalnym działaniom, takim jak wykorzystywanie, w tym wykorzystywanie seksualne, instrumentalizacja, pozbawienie posiadania dokumentów tożsamości oraz udział w nielegalnym zatrudnianiu.
- (15) Zbliżenie poziomów sankcji nakładanych w praktyce i ich skuteczność należy również wspierać określając wspólne okoliczności łagodzące, które odzwierciedlają wkład osób fizycznych lub prawnych – które popełniły przestępstwo, o którym mowa w niniejszej dyrektywie – we współpracę z właściwymi organami krajowymi dotyczącą prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawie tego przestępstwa lub jego wykrycia.
- (16) Państwa członkowskie powinny ustanowić przepisy dotyczące terminów przedawnienia, aby umożliwić im skuteczne przeciwdziałanie przestępstwom, o których mowa w niniejszej dyrektywie, bez uszczerbku dla przepisów krajowych, w których nie określono terminów przedawnienia w odniesieniu do postępowania przygotowawczego, ścigania przestępstw oraz egzekwowania prawa.
- (17) Aby przeciwdziałać ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim niezwykle ważne jest zapewnienie skutecznego zajmowanie dochodów pochodzących z przestępstwa, a także narzędzi służących do popełniania przestępstwa, w tym na przykład łodzi, silników i innych części łodzi, oraz pojazdów. W tym celu należy w pełni wykorzystywać istniejące instrumenty dotyczące zabezpieczania i konfiskaty korzyści pochodzących z przestępstwa

i narzędzi służących do popełnienia przestępstwa, takie jak dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE⁶.

- (18) Mając na uwadze transgraniczny charakter przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, mobilność sprawców czynów niezgodnych z prawem oraz możliwość prowadzenia transgranicznych postępowań przygotowawczych, należy ustanowić przepisy w sprawie ustanawiania jurysdykcji przez państwa członkowskie w celu skutecznego przeciwdziałania takim czynom. Niedozwolony tranzyt przez jego terytorium lub pobyt w całości lub w części na jego terytorium powinny dawać państwu członkowskiemu – innemu niż państwo członkowskie, do którego nastąpił pierwszego nielegalny wjazd – możliwość ustanowienia jurysdykcji. Ze względu na wagę i transgraniczny charakter przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, jurysdykcję należy ustalić nie tylko w odniesieniu do osób fizycznych będących obywatelami danego państwa członkowskiego, ale również w odniesieniu do obywateli państw trzecich mających miejsce zwykłego pobytu na jego terytorium. Należy ustanowić jurysdykcję w odniesieniu do osób prawnych, jeżeli mają one siedzibę w danym państwie członkowskim, lub w odniesieniu do wszelkiej działalności gospodarczej prowadzonej w całości lub w części na terytorium tego państwa członkowskiego. Z tych samych powodów konieczne jest, aby państwo członkowskie ustanowiło jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw popełnionych na pokładzie statków i statków powietrznych zarejestrowanych w tym państwie członkowskim lub statków pływających pod jego banderą. Państwa członkowskie, w tym inne niż państwo, do którego nastąpił pierwszy niedozwolony wjazd, powinny ustanowić jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, jeżeli skutkują one wjazdem do danego państwa członkowskiego, tranzytem przez jego terytorium lub pobytem na nim obywateli państw trzecich będących ofiarami przestępstwa.
- (19) W przypadku udzielania pomocy obywatelowi państwa trzeciego w celu dotarcia na terytorium państwa członkowskiego zainteresowane państwa członkowskie mogą również mieć możliwość ustanowienia swojej jurysdykcji w odniesieniu do usiłowania popełnienia takiego czynu, nawet jeżeli obywatel państwa trzeciego nie wjechał na ich terytorium. Państwa członkowskie powinny co najmniej ustanowić swoją jurysdykcję w odniesieniu do usiłowania popełnienia przestępstwa, które spowodowało śmierć obywatela państwa trzeciego.
- (20) W przypadku gdy przestępstwo podlega jurysdykcji więcej niż jednego państwa członkowskiego, dane państwa członkowskie powinny współpracować w celu ustalenia, które z nich jest najbardziej uprawnione do jego ścigania. W przypadku gdy w wyniku współpracy lub bezpośrednich konsultacji na podstawie decyzji ramowej Rady 2009/948/WSiSW⁷ właściwe organy zainteresowanych państw członkowskich podejmą decyzję o scentralizowaniu postępowania karnego w jednym państwie członkowskim w drodze jego przekazania, na potrzeby takiego przekazania należy wykorzystać rozporządzenie (UE).../... [*proponowane rozporządzenie dotyczące*

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej (Dz.U. L 127 z 29.4.2014, s. 39 ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/42/oj>).

⁷ Decyzja ramowa Rady 2009/948/WSiSW z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie zapobiegania konfliktom jurysdykcji w postępowaniu karnym i w sprawie rozstrzygania takich konfliktów (Dz.U. L 328 z 15.12.2009, s. 42, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2009/948/oj).

*przekazywania postępowania w sprawach karnych]*⁸. W tym celu należy odpowiednio uwzględnić odpowiednie kryteria określone w art. 5 tego rozporządzenia. Nadawanie pierwszeństwa i wagi takim kryteriom powinno wynikać z okoliczności faktycznych i istoty poszczególnych spraw.

- (21) Do przeciwdziałania ułatwieniu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim należy korzystać zarówno z wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, jak i z mechanizmów zapobiegawczych. Zapobieganie przestępstwom, o których mowa w niniejszej dyrektywie, powinno ograniczyć potrzebę reagowania wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i przynieść szersze korzyści w zakresie ograniczania przestępczości. Celem tych środków powinno być podnoszenie świadomości społecznej i powinny one obejmować kampanie informacyjne, programy badawcze i edukacyjne. Środki te należy wprowadzać we współpracy z innymi państwami członkowskimi, odpowiednimi agencjami Unii i państwami trzecimi.
- (22) Brak zasobów i uprawnień w zakresie egzekwowania prawa dotyczących organów krajowych, które wykrywają przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie, prowadzą w ich sprawie postępowania przygotowawcze, ścigają je lub orzekają w ich sprawie, stanowi przeszkodę w skutecznym zapobieganiu tym przestępstwom i karaniu za nie. W szczególności niedobór zasobów może uniemożliwić organom podjęcie działań lub ograniczyć ich działania w zakresie egzekwowania prawa, co pozwala sprawcom uniknąć odpowiedzialności lub ponieść karę nieadekwatną do wagi popełnionego przestępstwa. Należy zatem ustanowić minimalne kryteria dotyczące zasobów i uprawnień w zakresie egzekwowania prawa.
- (23) Skuteczne funkcjonowanie łańcucha egzekwowania prawa zależy od szeregu specjalistycznych umiejętności. Złożoność problemów związanych z ułatwianiem niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim oraz charakter takich przestępstw wymagają podejścia multidyscyplinarnego, wysokiego poziomu wiedzy prawnej, technicznej wiedzy fachowej i wsparcia finansowego, jak również wysokiego poziomu wyszkolenia i specjalizacji w obrębie wszystkich odpowiednich właściwych organów. Państwa członkowskie powinny zapewnić szkolenia odpowiednie do funkcji osób, które wykrywają przestępstwa dotyczące ułatwiania niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, prowadzą w ich sprawie postępowania przygotowawcze, ścigają je lub orzekają w ich sprawie.
- (24) Aby zapewnić sprawne egzekwowanie prawa, państwa członkowskie powinny udostępnić skuteczne narzędzia dochodzeniowo-śledcze w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, takie jak te, które istnieją w ich prawie krajowym w celu zwalczania przestępczości zorganizowanej lub innych poważnych przestępstw, w tym na przykład przechwytywanie komunikatów, niejawny nadzór, w tym nadzór elektroniczny, monitorowanie rachunków bankowych inne narzędzia do prowadzenia dochodzeń finansowych. Narzędzia te należy stosować zgodnie z zasadą proporcjonalności i z pełnym poszanowaniem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Zgodnie z prawem krajowym stosowanie wspomnianych narzędzi dochodzeniowo-śledczych powinno być uzasadnione charakterem i wagą przestępstw będących przedmiotem danego postępowania przygotowawczego. Należy przestrzegać prawa do ochrony danych osobowych.

⁸

COM(2023) 185 final.

- (25) Treści internetowe stanowiące przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie, lub ułatwiające ich popełnienie, w szczególności udzielanie za pośrednictwem internetu pomocy w niedozwolonym wjeździe do UE, tranzycie przez jej terytorium lub pobycie na nim lub publiczne podżeganie w internecie do takich działań, będą podlegać środkom w odniesieniu do nielegalnych treści na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065⁹.
- (26) Aby skutecznie zwalczać ułatwianie niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na im, konieczne jest, by właściwe organy w państwach członkowskich gromadziły dokładne, spójne i porównywalne dane dotyczące skali przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, i tendencji w ich zakresie, a także działań podejmowanych w celu zwalczania tych przestępstw oraz ich skutków. Państwa członkowskie powinny gromadzić i przekazywać Komisji odpowiednie dane statystyczne dotyczące takich przestępstw. Komisja powinna regularnie oceniać i publikować wyniki na podstawie danych przekazywanych przez państwa członkowskie. Państwa członkowskie powinny również regularnie gromadzić i rozpowszechniać dane statystyczne i informacje na temat stosowania niniejszej dyrektywy, aby umożliwić monitorowanie jej wykonywania. Dane statystyczne i informacje powinny być porównywalne pomiędzy państwami członkowskimi i gromadzone na podstawie wspólnych minimalnych norm.
- (27) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie określenie norm minimalnych na potrzeby zapobiegania i przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na rozmiary i skutki działań możliwe jest jego lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (28) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności z zasadą poszanowania i ochrony godności ludzkiej, prawem do integralności osoby, zakazem tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karan, prawem do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawami dziecka, wolnością zrzeszania się, prawem do skutecznego środka odwoławczego i rzetelnego procesu sądowego, a także zasadą legalności i proporcjonalności przestępstw i kar oraz zasadą *ne bis in idem*.
- (29) Niniejsza dyrektywa ma na celu zmianę i rozszerzenie przepisów dyrektywy 2002/90/WE i decyzji ramowej 2002/946 WSiSW. Z uwagi na istotny charakter zmian, które mają zostać wprowadzone, dyrektywę 2002/90/WE i decyzję ramową 2002/946/WSiSW należy przez wzgląd na jasność zastąpić w całości w odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą.
- (30) Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla stosowania dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady¹⁰ oraz umowy brexitowej¹¹.

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.U. L 277 z 27.10.2022, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>)

¹⁰ Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywę

- (31) Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do Irlandii zgodnie z art. 5 ust. 1 Protokołu nr 19 w sprawie dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej, który jest załączony do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, oraz art. 6 ust. 2 decyzji Rady 2002/192/WE¹².
- (32) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej dyrektywy i nie jest nią związana ani jej nie stosuje. Ponieważ niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen, zgodnie z art. 4 tego protokołu Dania – w terminie sześciu miesięcy po przyjęciu przez Radę niniejszej dyrektywy – powinna podjąć decyzję, czy dokona jej transpozycji do swego prawa krajowego.
- (33) W odniesieniu do Islandii i Norwegii niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen w rozumieniu Umowy zawartej przez Radę Unii Europejskiej i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącej włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen¹³, które wchodzi w zakres obszarów, o których mowa w art. 1 lit. A decyzji Rady 1999/437/WE¹⁴.
- (34) W odniesieniu do Szwajcarii niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen w rozumieniu Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen¹⁵, które wchodzi w zakres obszarów, o których mowa w art. 1 lit. A decyzji 1999/437/WE w związku z art. 3 decyzji Rady 2008/146/WE¹⁶.
- (35) W odniesieniu do Liechtensteinu niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen w rozumieniu Protokołu między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską, Konfederacją Szwajcarską i Księstwem Liechtensteinu o przystąpieniu Księstwa Liechtensteinu do Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we

64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG, Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2004/38/oj>)

¹¹ Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej, 2019/C 384 I/01 (Dz.U. C 384 I z 12.11.2019, s. 1, ELI: [http://data.europa.eu/eli/treaty/withd_2019\(3\)/oj](http://data.europa.eu/eli/treaty/withd_2019(3)/oj))

¹² Decyzja Rady 2002/192/WE z dnia 28 lutego 2002 r. dotycząca wniosku Irlandii o zastosowanie wobec niej niektórych przepisów dorobku Schengen (Dz.U. L 64 z 7.3.2002, s. 20, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2002/192/oj>)

¹³ Dz.U. L 176 z 10.7.1999, s. 36, ELI: [https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_international/1999/439\(1\)/oj](https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_international/1999/439(1)/oj).

¹⁴ Decyzja Rady 1999/437/WE z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie niektórych warunków stosowania Układu zawartego przez Radę Unii Europejskiej i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącego włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen (Dz.U. L 176 z 10.7.1999, s. 31, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/1999/437/oj>)

¹⁵ Dz.U. L 53 z 27.2.2008, s. 52.

¹⁶ Decyzja Rady 2011/350/UE z dnia 7 marca 2011 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Europejskiej Protokołu między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską, Konfederacją Szwajcarską i Księstwem Liechtensteinu w sprawie przystąpienia Księstwa Liechtensteinu do Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen, odnoszącego się do zniesienia kontroli na granicach wewnętrznych i do przemieszczania się osób (Dz.U. L 160 z 18.6.2011, s. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/350/oj>)

wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen¹⁷, które wchodzi w zakres obszaru, o którym mowa w art. 1 lit. A decyzji 1999/437/WE w związku z art. 3 decyzji Rady 2011/350/UE¹⁸.

- (36) W odniesieniu do Cypru, Bułgarii i Rumunii niniejsza dyrektywa jest aktem stanowiącym rozwinięcie dorobku Schengen lub w inny sposób z nim związanym w rozumieniu, odpowiednio, art. 3 ust. 1 Aktu przystąpienia z 2003 r. i art. 4 ust. 1 Aktu przystąpienia z 2005 r.,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Przedmiot i zakres stosowania

W niniejszej dyrektywie ustala się normy minimalne dotyczące definicji przestępstw i sankcji karnych w obszarze ułatwiania niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu obywateli państw trzecich, jak również środki mające na celu zapobieganie i przeciwdziałanie takim przestępstwom.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

1. „obywatel państwa trzeciego” oznacza każdą osobę niebędącą obywatelem Unii w rozumieniu art. 20 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i niebędącą osobą korzystającą z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, określonej w art. 2 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399¹⁹;
2. „małoletni bez opieki” oznacza obywatela państwa trzeciego w wieku poniżej 18 lat, który przybywa na terytorium państw członkowskich bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej za niego zgodnie z prawem lub z praktyką danego państwa członkowskiego, i dopóki nie zostanie on skutecznie objęty opieką takiej osoby; pojęcie to obejmuje również małoletniego, który zostaje pozostawiony bez opieki po przybyciu na terytorium państw członkowskich;
3. „osoba prawna” oznacza podmiot prawny posiadający taki status zgodnie z właściwym prawem krajowym, z wyjątkiem państw lub organów publicznych sprawujących władzę państwową oraz z wyjątkiem międzynarodowych organizacji publicznych.

¹⁷ Dz.U. L 160 z 18.6.2011, s. 21.

¹⁸ Decyzja Rady 2011/350/UE z dnia 7 marca 2011 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Europejskiej Protokołu między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską, Konfederacją Szwajcarską i Księstwem Liechtensteinu w sprawie przystąpienia Księstwa Liechtensteinu do Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen, odnoszącego się do zniesienia kontroli na granicach wewnętrznych i do przemieszczania się osób (Dz.U. L 160 z 18.6.2011, s. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/350/oj>)

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz.U. L 77 z 23.3.2016, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj>).

Artykuł 3

Przestępstwa

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby umyślne udzielanie pomocy obywatelowi państwa trzeciego we wjeździe na terytorium któregokolwiek państwa członkowskiego, tranzycie przez jego terytorium lub pobycie na tym terytorium z naruszeniem odpowiednich przepisów Unii lub przepisów danego państwa członkowskiego dotyczących wjazdu, tranzytu i pobytu obywateli państw trzecich stanowiło przestępstwo, jeżeli:
 - a) osoba, która dopuszcza się takiego zachowania, żąda, uzyskuje lub przyjmuje, bezpośrednio lub pośrednio, korzyść finansową lub materialną, lub obietnicę takiej korzyści, lub dopuszcza się takiego zachowania w celu uzyskania takiej korzyści lub
 - b) istnieje duże prawdopodobieństwo wyrządzenia danej osobie poważnej krzywdy.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby publiczne podżeganie obywateli państwa trzeciego do wjazdu do któregokolwiek państwa członkowskiego, tranzytu przez jego terytorium lub pobytu na tym terytorium z naruszeniem odpowiednich przepisów Unii lub przepisów danego państwa członkowskiego dotyczących wjazdu, tranzytu i pobytu obywateli państw trzecich stanowiło przestępstwo.

Artykuł 4

Przestępstwa kwalifikowane

Państwa członkowskie zapewniają, aby zachowanie, o którym mowa w art. 3, stanowiło przestępstwo kwalifikowane, jeżeli:

- a) przestępstwo popełniono w ramach organizacji przestępczej w rozumieniu decyzji ramowej Rady 2008/841/WSiSW²⁰;
- b) umyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa przestępstwo spowodowało poważną krzywdę lub zagroziło życiu obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami tego przestępstwa;
- c) przestępstwo zostało popełnione z użyciem poważnej przemocy;
- d) obywatelami państw trzecich, którzy byli ofiarami przestępstwa, były osoby szczególnie bezbronne, w tym małoletni bez opieki;
- e) przestępstwo spowodowało śmierć obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami tego przestępstwa.

Artykuł 5

Podżeganie, pomocnictwo i usiłowanie popełnienia przestępstwa

Państwa członkowskie zapewniają, by podżeganie do popełnienia przestępstw, o których mowa w art. 3 ust. 1 i art. 4, pomocnictwo w ich popełnieniu i usiłowanie popełnienia przestępstw podlegały karze jako przestępstwa.

²⁰ Decyzja ramowa Rady 2008/841/WSiSW z dnia 24 października 2008 r. w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej (Dz.U. L 300 z 11.11.2008, s. 42, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2008/841/oj).

Artykuł 6

Kary dla osób fizycznych

1. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu zapewnienia, by przestępstwa, o których mowa w art. 3, 4 i 5, podlegały skutecznym, proporcjonalnym i odstraszającym sankcjom karnym.
2. Państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne do zapewnienia, aby przestępstw, o których mowa w art. 3, podlegało karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej trzech lat.
3. Państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne do zapewnienia, by przestępstwa, o których mowa w art. 4 lit. a)–d), podlegały karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej dziesięciu lat.
4. Państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne do zapewnienia, by przestępstwa, o których mowa w art. 4 lit. e), w tym usiłowanie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w tym przepisie, podlegały karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej piętnastu lat.
5. Poza sankcjami karnymi nałożonymi zgodnie z ust. 1–4 państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne do zapewnienia, aby osoby fizyczne skazane za popełnienie jednego z przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5, można było objąć sankcjami karnymi lub pozakarnymi lub środkami nakładanymi przez właściwy organ, takimi jak:
 - a) wycofanie pozwoleń lub zezwoleń na prowadzenie działalności, która doprowadziła do popełnienia przestępstwa, lub zakaz wykonywania działalności zawodowej, w kontekście której popełniono przestępstwo, bezpośrednio lub przez pośrednika;
 - b) powrót po wykonaniu kary w państwie członkowskim lub w celu odbycia nałożonej kary lub jej części w państwie trzecim będącym państwem powrotu, bez uszczerbku dla korzystniejszych przepisów, które mogą mieć zastosowanie na mocy prawa Unii lub prawa krajowego;
 - c) zakaz wjazdu i pobytu na terytorium państw członkowskich przez odpowiedni okres nieprzekraczający 10 lat, bez uszczerbku dla korzystniejszych przepisów, które mogą mieć zastosowanie na mocy prawa Unii lub prawa krajowego;
 - d) pozbawienie dostępu do finansowania publicznego, w tym do procedur przetargowych, dotacji i koncesji;
 - e) kary pieniężne;
 - f) zabezpieczenie i konfiskata korzyści pochodzących z przestępstwa, jak i narzędzi służących do popełnienia przestępstwa, zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE²¹.

²¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej (Dz.U. L 127 z 29.4.2014, s. 39 ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/42/oj>).

Artykuł 7

Odpowiedzialność osób prawnych

1. Państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne do zapewnienia możliwości pociągnięcia osób prawnych do odpowiedzialności za przestępstwa, o których mowa w art. 3, 4 i 5, popełnione na ich korzyść przez osobę działającą indywidualnie lub jako członek organu danej osoby prawnej i pełniącą rolę kierowniczą w tej osobie prawnej na podstawie:
 - a) upoważnienia do reprezentowania osoby prawnej;
 - b) uprawnień do podejmowania decyzji w imieniu osoby prawnej;
 - c) uprawnień do sprawowania kontroli w ramach osoby prawnej.
2. Państwa członkowskie wprowadzają także niezbędne środki, aby zapewnić możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności osoby prawnej, w przypadku gdy brak nadzoru lub kontroli ze strony osoby, o której mowa w ust. 1, umożliwił popełnienie któregośkolwiek z przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i art. 5, na korzyść tej osoby prawnej przez osobę jej podwładną.
3. Odpowiedzialność osoby prawnej na podstawie ust. 1 i 2 nie wyklucza postępowania karnego przeciwko osobom fizycznym będącym sprawcami, podlegaczami do przestępstwa lub pomocnikami w popełnieniu przestępstw określonych w art. 3, 4 i 5.

Artykuł 8

Sankcje wobec osób prawnych

1. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu zapewnienia, by osoba prawna pociągnięta do odpowiedzialności na mocy art. 7 podlegała skutecznym, proporcjonalnym i odstraszcającym sankcjom.
2. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu zapewnienia, by sankcje lub środki w odniesieniu do osób prawnych odpowiedzialnych na podstawie art. 7 za przestępstwa, o których mowa w art. 3, 4 i 5, mogły obejmować:
 - a) grzywny karne lub kary pieniężne niemające charakteru karnego;
 - b) pozbawienie prawa do korzystania ze świadczeń publicznych, pomocy lub dotacji;
 - c) czasowe lub stałe odcięcie dostępu do finansowania publicznego, w tym do procedur przetargowych, dotacji i koncesji;
 - d) czasowy lub stały zakaz prowadzenia działalności gospodarczej;
 - e) umieszczenie pod nadzorem sądowym;
 - f) likwidację sądową;
 - g) czasowe lub stałe zamknięcie zakładów wykorzystywanych do popełnienia przestępstwa;
 - h) cofnięcie zezwoleń na prowadzenie i upoważnień do prowadzenia działalności, która doprowadziła do popełnienia przestępstwa;

- i) zabezpieczenie i konfiskatę korzyści pochodzących z przestępstwa, jak i narzędzi służących do popełnienia przestępstwa, zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE²².
3. Kwota grzywny karnej lub kar pieniężnych niemających charakteru karnego jest proporcjonalna do wagi zachowania oraz do indywidualnych, finansowych i innych warunków danej osoby prawnej. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu zapewnienia, aby maksymalny poziom takich kar pieniężnych nie był niższy niż:
- a) 3 % całkowitego światowego obrotu osoby prawnej w roku obrotowym poprzedzającym rok obrotowy, w którym popełniono przestępstwo, albo w roku obrotowym poprzedzającym decyzję nakładającą grzywnę w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 3;
 - b) 5 % całkowitego światowego obrotu osoby prawnej w roku obrotowym poprzedzającym rok obrotowy, w którym popełniono przestępstwo, albo w roku obrotowym poprzedzającym decyzję nakładającą grzywnę w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 4 lit. a)–d);
 - c) 6 % całkowitego światowego obrotu osoby prawnej w roku obrotowym poprzedzającym rok obrotowy, w którym popełniono przestępstwo, albo w roku obrotowym poprzedzającym decyzję nakładającą grzywnę w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 4 lit. e).
4. Przewidując grzywny karne lub kary pieniężne niemające charakteru karnego zgodnie z ust. 3, państwa członkowskie mogą ustanowić przepisy mające zastosowanie w przypadkach, gdy nie jest możliwe określenie kwoty kary pieniężnej na podstawie całkowitego światowego obrotu osoby prawnej w roku obrotowym poprzedzającym rok obrotowy, w którym popełniono przestępstwo, lub w roku obrotowym poprzedzającym decyzję nakładającą grzywnę.

Artykuł 9

Okoliczności obciążające

Państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne do zapewnienia, aby następujące okoliczności można było uznać za okoliczności obciążające w przypadku przestępstw, o których mowa w art. 3, 4, i 5:

- a) przestępstwo zostało popełnione przez urzędnika publicznego w ramach wykonywania obowiązków;
- b) przestępstwo wiązało się z udziałem obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami przestępstwa, jakie stanowi nielegalne zatrudnienie, o którym mowa w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/52/WE²³ lub skutkowało takim udziałem;

²² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej (Dz.U. L 127 z 29.4.2014, s. 39 ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/42/oj>).

²³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/52/WE z dnia 18 czerwca 2009 r. przewidująca minimalne normy w odniesieniu do kar i środków stosowanych wobec pracodawców zatrudniających

- c) sprawca został wcześniej skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwa o tym samym charakterze, o których mowa w art. 3, 4 lub 5;
- d) przestępstwo wiązało się z wykorzystaniem lub instrumentalizacją obywatela państwa trzeciego, który był ofiarą tego przestępstwa, lub skutkowało takim wykorzystaniem lub instrumentalizacją;
- e) pozbawianie obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami tego przestępstwa, dokumentów tożsamości lub podróży;
- f) przestępstwo popełniono z użyciem broni palnej.

Artykuł 10

Okoliczności łagodzące

Państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne do zapewnienia, aby w przypadku przestępstw, o których mowa w art. 3, 4, i 5, za okoliczności łagodzące można było uznać fakt, że sprawca udziela właściwym organom informacji, których organy te nie byłyby w stanie uzyskać w inny sposób, a które ułatwiają im:

- a) identyfikację lub pociągnięcie do odpowiedzialności karnej pozostałych sprawców lub
- b) znalezienie dowodów.

Artykuł 11

Terminy przedawnienia w odniesieniu do przestępstw

1. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu ustanowienia okresu przedawnienia umożliwiającego prowadzenie postępowania przygotowawczego, wniesienie oskarżenia, przeprowadzenie rozprawy sądowej i wydanie orzeczenia w sprawie przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5, w dostatecznie długim okresie po tym, jak przestępstwa te zostaną popełnione, w celu skutecznego ścigania takich przestępstw.
2. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu umożliwienia prowadzenia postępowań przygotowawczych, ścigania przestępstw, przeprowadzania rozpraw sądowych i wydawania orzeczeń sądowych:
 - a) w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 3, przez okres co najmniej siedmiu lat od momentu popełnienia przestępstwa;
 - b) w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 4 lit. a)–d), przez okres co najmniej dziesięciu lat od momentu popełnienia przestępstwa;
 - c) w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 4 lit. e), w tym usiłowania popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 4 lit. e), przez okres co najmniej piętnastu lat od momentu popełnienia przestępstwa.
3. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki umożliwiające wykonanie:

nielegalnie przebywających obywateli krajów trzecich (Dz.U. L 168 z 30.6.2009, s. 24, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/52/oj>).

- a) kary pozbawienia wolności w przypadku przestępstwa, nałożonej w następstwie prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo, o którym mowa w art. 3, przez okres co najmniej siedmiu lat od daty prawomocnego wyroku skazującego;
 - b) kary pozbawienia wolności w przypadku przestępstwa, nałożonej w następstwie prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo, o którym mowa w art. 4 lit. a)–d), przez okres co najmniej dziesięciu lat od daty prawomocnego wyroku skazującego;
 - c) kary pozbawienia wolności w przypadku przestępstwa, nałożonej w następstwie prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo, o którym mowa w art. 4 lit. e), w tym usiłowania popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 4 lit. e), przez okres co najmniej piętnastu lat od daty prawomocnego wyroku skazującego.
4. Na zasadzie odstępstwa od ust. 2 i 3 państwa członkowskie mogą ustanowić krótszy termin przedawnienia, pod warunkiem że bieg przedawnienia może zostać przerwany lub zawieszony w przypadku określonych działań. Termin ten nie może być krótszy niż:
- a) pięć lat w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 3;
 - b) osiem lat w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 4 lit. a)–d);
 - c) dziesięć lat w przypadku przestępstw, o których mowa w art. 4 lit. e), w tym usiłowania popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 4 lit. e).

Artykuł 12

Jurysdykcja

1. Każde państwo członkowskie określa swoją jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5, w przypadku gdy przestępstwo:
- a) popełniono w całości lub w części na jego terytorium;
 - b) zostało popełnione przez obywatela tego państwa lub obywatela państwa trzeciego mającego miejsce zwykłego pobytu na jego terytorium;
 - c) popełniono na korzyść osoby prawnej
 - (i) mającej siedzibę na jego terytorium;
 - (ii) w odniesieniu do wszelkiej działalności gospodarczej prowadzonej w całości lub w części na jego terytorium;
 - d) popełniono na pokładzie statku lub samolotu zarejestrowanego w danym państwie lub pływającego pod jego banderą;
 - e) spowodowało wjazd na terytorium tego państwa członkowskiego, tranzyt przez jego terytorium lub pobytu na tym terytorium obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami przestępstwa.
2. Państwa członkowskie określają jurysdykcję w odniesieniu do usiłowania popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 4 lit. e), w przypadku gdy zachowanie to stanowiłoby przestępstwo, w odniesieniu do którego jurysdykcja zostałaby ustalona zgodnie z ust. 1.
3. W odniesieniu do ścigania przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5, popełnionych poza terytorium państwa członkowskiego, każde państwo członkowskie wprowadza

środki niezbędne do zapewnienia, by jego jurysdykcja nie była zależna od spełnienia któregokolwiek z następujących warunków:

a) dane czyny stanowią przestępstwo w miejscu ich popełnienia;

b) ściganie przestępstw może zostać rozpoczęte jedynie w następstwie przekazania informacji przez państwo, w którym przestępstwo zostało popełnione.

4. W przypadku gdy przestępstwo, o którym mowa w art. 3, 4 i 5, podlega jurysdykcji więcej niż jednego państwa członkowskiego, państwa te współpracują w celu ustalenia, które państwo członkowskie ma prowadzić postępowanie karne. W stosownych przypadkach oraz zgodnie z art. 12 decyzji ramowej 2009/948/WSiSW sprawę kieruje się do Eurojustu.

Artykuł 13

Zapobieganie

1. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania, takie jak kampanie informacyjne i uświadamiające oraz programy badawcze i edukacyjne, mające na celu zwiększenie świadomości społecznej i zmniejszenie liczby popełnianych przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5.
2. W stosownych przypadkach państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu przeprowadzenia działań, o których mowa w ust. 1, we współpracy z innymi państwami członkowskimi, odpowiednimi agencjami Unii i państwami trzecimi.

Artykuł 14

Zasoby

Państwa członkowskie zapewniają, aby organy krajowe odpowiedzialne za wykrywanie przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5, prowadzenie postępowań przygotowawczych, ściganie przestępstw lub orzekanie w sprawie tych przestępstw, dysponowały wystarczającą liczbą wykwalifikowanych pracowników oraz wystarczającymi zasobami finansowymi, technicznymi i technologicznymi, niezbędnymi do skutecznego pełnienia swoich funkcji związanych z wdrażaniem niniejszej dyrektywy.

Artykuł 15

Szkolenia

1. Państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne, aby zapewnić odpowiednie zasoby na potrzeby specjalistycznych szkoleń oraz aby w regularnych odstępach czasu organizować takie szkolenia dla członków organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz dla pracowników organów, których zadaniem jest prowadzenie postępowań przygotowawczych i karnych w sprawie przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5.
2. Bez uszczerbku dla niezależności sądów państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne, aby zapewnić regularne specjalistyczne szkolenia dla sędziów, prokuratorów, pracowników organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz pracowników właściwych organów uczestniczących w postępowaniach karnych i postępowaniach przygotowawczych w odniesieniu do celów niniejszej dyrektywy.

Artykuł 16

Narzędzia dochodzeniowo-śledcze

Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu zapewnienia, by do celów prowadzenia postępowań przygotowawczych lub ścigania przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5, dostępne były skuteczne i proporcjonalne narzędzia dochodzeniowo-śledcze. W stosownych przypadkach narzędzia te obejmują specjalne narzędzia dochodzeniowo-śledcze, między innymi wykorzystywane przy przeciwdziałaniu przestępczości zorganizowanej lub innych poważnych przestępstw.

Artykuł 17

Gromadzenie danych i statystyka

1. Państwa członkowskie gromadzą dane statystyczne w podziale na rodzaje przestępstw, o których mowa w art. 3, 4 i 5.
2. Dane statystyczne, o których mowa w ust. 1, obejmują co najmniej następujące elementy:
 - a) liczbę obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami przestępstwa, w podziale na obywatelstwo, płeć i wiek (dziecko/dorosły);
 - b) średni czas trwania postępowania przygotowawczego w sprawach;
 - c) liczbę osób fizycznych ściganych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie, w podziale na płeć i obywatelstwo;
 - d) liczbę osób prawnych ściganych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie, w podziale na miejsce siedziby;
 - e) liczbę decyzji prokuratury, w podziale na rodzaj decyzji (o ściganiu przestępstwa lub o odstąpieniu od tych działań);
 - f) liczbę prawomocnych orzeczeń, w podziale na rodzaj orzeczenia (wyrok skazujący, uniewinnienie, oddalenie ze względu na istotę sprawy lub z innych względów oraz z uwzględnieniem decyzji nieprocesowych);
 - g) liczbę osób fizycznych skazanych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie, w podziale na płeć i obywatelstwo;
 - h) liczbę osób fizycznych, na które nałożono kary, w podziale na rodzaj i wymiar kary (kara pozbawienia wolności, kara pieniężna, inne), płeć i obywatelstwo;
 - i) liczbę osób prawnych skazanych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie, i objętych sankcjami;
 - j) liczbę osób prawnych objętych sankcjami, w podziale ze względu na miejsce siedziby i rodzaj sankcji (kara pieniężna, inne);
 - k) średni czas trwania postępowań sądowych w pierwszej i drugiej instancji oraz postępowań kasacyjnych.
3. Co roku, do 1 lipca każdego roku, państwa członkowskie publikują w nadającym się do odczytu maszynowego i zdezagregowanym formacie dane statystyczne, o których mowa w ust. 2, za rok poprzedni, i przekazują je Komisji.

Artykuł 18

Zastąpienie dyrektywy 2002/90/WE i decyzji ramowej 2002/946/WSiSW.

1. Dyrektywa 2002/90/WE i decyzja ramowa 2002/946/WSiSW zostają zastąpione w odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą bez uszczerbku dla zobowiązań tych państw członkowskich dotyczących terminu transpozycji tych instrumentów do prawa krajowego.
2. W odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą odesłania do dyrektywy 2002/90/WE oraz decyzji ramowej 2002/946/WSiSW traktuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy.

Artykuł 19

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy najpóźniej do [*jeden rok po wejściu w życie niniejszej dyrektywy*]. Niezwłocznie przekazują Komisji tekst tych przepisów.
2. Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie.
3. Państwa członkowskie przekazują Komisji tekst podstawowych przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 20

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 21

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli dnia

*W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodnicząca*

*W imieniu Rady
Przewodniczący*